SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2679

av Hanna Schölander m.fl. (L)

Sjukvård på människors villkor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka patienters valfrihet ytterligare genom att ge dem rätt att välja vård i hela landet, både i öppen specialistvård och i slutenvård, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka patientens rätt till en fast läkare i primärvården och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett statligt kompetensansvar för vårdens långsiktiga kompetensförsörjning, däribland utbildningen av 4 500 fler specialister i allmänmedicin, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för småskalig läkar- och professionsdriven vård inom primärvården i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra primärvårdens tillgänglighet genom längre öppettider på vårdcentraler, fler närakuter och bättre möjligheter att få vård även på kvällar och helger och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att korta vårdköerna genom förbättrad nationell samordning och ett effektivare utnyttjande av vårdens samlade kapacitet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell standard behövs som säkrar god handledning och kvalitet vid läkares AT/BT och blivande vårdprofessioners verksamhetsintegrerade lärande (VIL), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning genom yrkeslivet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vården ska vara lika i hela landet och därför ska läkemedel, screening och vaccinationer erbjudas på lika villkor, oavsett bostadsort, och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det för en likvärdig och evidensbaserad hälso- och sjukvård krävs en stärkt nationell kunskapsstyrning som säkerställer att nationella riktlinjer följs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den palliativa vården och säkerställa en jämlik tillgång till kvalificerad vård i livets slutskede, såväl i hemmet som på hospis, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka vårdpersonalens möjligheter till kontinuerlig fortbildning, vidareutbildning och karriärutveckling genom tydliga kompetensstegar och bättre förutsättningar för löneutveckling och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska vårdpersonalens administrativa börda och modernisera vårdens journalsystem för att frigöra mer tid till patienterna och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka ledarskapet i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra vårdnadshavares möjlighet att ta del av sina barns digitala journaler efter 13 års ålder och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om suicidprevention och en utbildning i ”psykisk livräddning” för att öka kunskaper och beredskap i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhetsperspektiv inom hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få tillstånd att montera och använda metalldetektorer på sjukhus för att skydda patienter och anställda och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förlossningsvården och eftervården i hela landet, med målet att varje födande kvinna ska ha en egen barnmorska vid förlossningen och i eftervården, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvinnors självbestämmande inom förlossningsvården, däribland möjligheten att själv välja kejsarsnitt, och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna till assisterad befruktning genom att underlätta äggfrysning, höja åldersgränsen för IVF och införa rätt till syskonbehandlingar och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgängligheten till psykiatrisk vård genom fler jourverksamheter på kvällar och helger samt ökade möjligheter till självvald inläggning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att korta väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatrin och säkerställa att varje barn och ungdom som får vård inom barn- och ungdomspsykiatrin har rätt till en fast vårdkontakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka föräldrastödet inom barnhälsovården och förbättra barns och ungas tillgång till kuratorer och psykologer inom elevhälsan och primärvården och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stegvis göra tandvårdens finansiering mer lik den övriga hälso- och sjukvårdens, genom att successivt stärka tandvårdsförsäkringen och minska kostnaderna för patienterna, med särskild prioritet för personer med stora tandvårdsbehov och hälsorisker och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgången till vård och behandling vid narkotikaberoende, bl.a. genom tidiga insatser i primärvården, ökad tillgång till naloxon och utbyggda sprututbytesprogram, och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra försöksverksamhet med injektionsrum för personer med narkotikaberoende och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sjukhusens lekterapi spelar en viktig roll för att stötta svårt sjuka barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Liberal hälso- och sjukvårdspolitik sätter människan i centrum – som patient, som medarbetare och som anhörig. Medicinska framsteg, ökad kunskap och ett aktivt folkhälsoarbete har lett till ett längre liv och fler friska år i befolkningen. Liberalerna är övertygade om att morgondagens sjukvård kan ges på nya sätt, på patientens villkor. Vi strävar efter att stärka patientens ställning och att säkerställa jämlik vård i hela landet.

Liberalerna har under fyra år ingått i en regering som har tagit stora steg för kvalitet, högre tillgänglighet, en mer jämlik vård och med patienten i centrum. Det arbetet måste fortsätta.

Liberalerna har en lång och stolt historia av att driva sjukvårdsfrågor, från införandet av husläkarlagen 1993 till utvecklandet av vårdval och patienträttigheter. Genom historien har partiet konsekvent verkat för en vård där individens behov stått i centrum och där kvalitet, kontinuitet och jämlikhet är vägledande. Sjukvårdspolitik handlar inte bara om köer och kapacitet utan också om trygghet, jämlikhet och tillit.

Varje människa ska själv ha frihet att styra sitt liv, sin hälsa och sin framtid. Patienter stärks av makt och kunskap att välja, möjlighet att vara delaktiga och av ett bemötande som gör vården personlig och som ser enskilda behov. Vårdval ger kortare väntan och ökat patientinflytande. Anställda stärks av att själva kunna välja mellan flera arbetsgivare och få goda chanser att utvecklas. Hälso- och sjukvården måste moderniseras och den moderna tekniken nyttjas till fullo för att öka kvaliteten och patientsäkerheten samt effektivisera verksamheten och förbättra arbetsmiljön. Kunskap vägleder liberal sjukvårdspolitik, på alla områden. Hälso- och sjukvård ska ges enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Individen ska själv ha rätt att välja vårdgivare inom ramen för ett

vårdsystem som finansieras gemensamt. Hälso- och sjukvård ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Liberalerna har tillsammans med Tidö-partierna genomfört ett ambitiöst sjukvårdsprogram med god framgång och framdrift. Vi har minskat vårdköer, förbättrat tillgängligheten och jämlikheten samt förbättrat vårdpersonalens arbetsförhållanden. I och med den nationella vårdförmedlingen har steg tagits för att minska de regionala inlåsningseffekterna och korta vårdköerna. Nu behöver vi arbeta vidare för en ännu bättre sjukvård för alla, i hela landet.

Valfrihet för patienter

Liberalernas utgångspunkt är att människor har olika önskningar och behov. Detta kräver att vi värnar och utvecklar självbestämmande och valfrihet. I hälso- och sjukvården har makten de senaste decennierna förflyttats från politiker och byråkrater till patienterna. Regionerna informerar om, hänvisar till och bokar besök hos verksamheter i andra regioner när patienter så vill. Information ska också finnas lätt tillgänglig via nätet så att var och en kan jämföra olika vårdgivare och därmed ges möjlighet att göra väl grundade val. Med reformerna i Tidöregeringen så har denna rätt stärkts. Liberalerna vill att patienters valfrihet och egenmakt ytterligare stärks genom att ge rätt att välja vård över landet, både i öppen specialistvård och i slutenvård.

Det finns många privata vårdgivare idag och Liberalerna vill framför allt peka på de mindre privata vårdgivarna. De ökar valfriheten för patienterna och möjliggör entreprenörskap även inom vårdsektorn. Liberalerna vill att även de mindre vårdgivarna alltid ska vara med i upphandlingar och valfrihetssystem. I primärvården möjliggörs därigenom läkar- och professionsdriven småskalig vård nationellt.

En personlig husläkare och vård när den behövs

En stark primärvård är grunden för en fungerande sjukvård. Ändå saknar många patienter en personlig fast läkare och tvingas gång på gång berätta sin sjukdomshistoria för nya vårdkontakter. Det skapar otrygghet och försvårar en sammanhållen vård, särskilt för äldre, kroniskt sjuka och människor med återkommande vårdbehov.

Liberalerna vill stärka rätten till en personlig fast läkare som känner patienten, följer sjukdomsutvecklingen och kan samordna den vård som behövs. Det ska vara möjligt att lista sig hos en namngiven läkare, inte bara på en vårdcentral. För att detta ska bli verklighet vill Liberalerna utbilda 4 500 fler specialister i allmänmedicin.

Samtidigt måste vården bli mer tillgänglig i människors vardag. Det ska vara enkelt att få kontakt med vårdcentralen och möjligt att få hjälp när behovet uppstår.

Liberalerna vill därför att vårdcentraler ska kunna hålla öppet längre, att fler närakuter etableras och att patienter får bättre möjlighet att träffa vårdpersonal även på kvällar och helger. Vården ska anpassas efter människors behov, inte tvärtom.

Allas rätt till likvärdig vård

I många delar är den svenska sjukvården fantastisk, med hög medicinsk kvalitet och engagerad personal. Samtidigt finns det betydande utmaningar som långa köer, alltför varierande regler mellan regioner, ojämlik tillgång till läkemedel och bristande samordning. Dessa brister drabbar särskilt de mest sårbara och urholkar tilliten till vårdsystemet, vilket skapar otrygghet bland invånarna.

Ingen ska behöva vänta längre än medicinskt motiverat på nödvändig vård. Långa väntetider innebär både mänskligt lidande och att sjukdomstillstånd riskerar att förvärras. Liberalerna vill därför korta vårdköerna genom bättre nationell samordning och ett effektivare utnyttjande av vårdens samlade kapacitet. Lediga resurser måste kunna användas bättre över regiongränserna så att fler patienter får vård i tid.

Fler äldre, nya effektiva och kostsamma behandlingar och behov att implementera medicinteknisk innovation gör finansieringen problematisk för många regioner, särskilt i de regioner där befolkning och skatteunderlag minskar.

Fortfarande har svensk sjukvård en grundläggande orättvisa, där patientens postnummer en för stor betydelse för den avgör både tillgången till och kvaliteten på vården man kan förvänta sig. Det finns en ojämlikhet mellan regioner för både medicinska riktlinjer och hur vården faktiskt utförs. Till exempel varierar tillgången till cancervård eller specifika läkemedel beroende på var vi bor, vilket resulterar i att vi får olika behandling i olika regioner.

Liberalerna vill att statens inflytande och ansvar stegvis ökar över sjukvården, tillsynen skärps och patientens ställning stärks. Genom den gångna mandatperiodens införande av nationell vårdförmedling kan patienter nu få vård hos en annan vårdgivare med ledig kapacitet, oberoende av vilken region man bor i. Det är ett mycket viktigt steg för att korta köer och skapa en mer effektiv och jämlik vård. Arbetet här går åt rätt håll, och Liberalerna ser att den senaste mandatperioden har regeringen gjort stora satsningar för att stärka en mer likvärdig vård inom till exempel cancervården, genom att stärka den nationella styrningen och samordningen. Liberalerna vill se en tydligare nationell styrning av vården är vägen framåt.

En viktig del av detta är att staten tar ett större ansvar för vårdens långsiktiga kompetensförsörjning. Liberalerna vill att utbildningen av tillräckligt många specialister

inom bland annat allmänmedicin, gynekologi och psykiatri samt specialistsjuksköterskor ska bli ett nationellt ansvar. Vi vill också införa nationella karriärstegar kopplade till löneutveckling, så att erfarenhet, ansvar och fördjupad kompetens värderas högre.

Sverige behöver fler läkare, sjuksköterskor och andra vårdprofessioner, men för att klara vårdens långsiktiga kompetensförsörjning räcker det inte att utbilda fler. Det måste också finnas tillräckligt många utbildningstjänster och en praktisk utbildning som håller hög kvalitet. Bristen på utbildningstjänster riskerar att skapa flaskhalsar som fördröjer vägen till specialistkompetens. Liberalerna vill därför att staten tar ett tydligare ansvar för att säkerställa tillräckligt många AT- och BT-tjänster i hela landet, utifrån vårdens långsiktiga behov. Det är en viktig förutsättning för att utbilda fler specialister i allmänmedicin och nå målet om högst 1 500 patienter per läkare.

Samtidigt får handledning aldrig bli något som genomförs i mån av tid eller får stå tillbaka när verksamheten är hårt belastad. Liberalerna vill införa en nationell standard som säkerställer god handledning och hög kvalitet vid läkares allmän- och bastjänstgöring (AT/BT) samt blivande vårdprofessioners verksamhetsintegrerade lärande (VIL). Tydliga krav behövs på handledarnas kompetens, avsatt tid för handledning och kvaliteten i det praktiska lärandet. Utbildningens kvalitet ska inte avgöras av var i landet den genomförs.

Men kompetensutvecklingen kan inte stanna vid en avslutad utbildning. Medicinska framsteg, nya behandlingsmetoder och ny teknik förändrar ständigt förutsättningarna för vården. Den kunskap som en gång gav en yrkeslegitimation kan inte ensam vara tillräcklig under ett helt yrkesliv. Ändå får fortbildning alltför ofta stå tillbaka för den dagliga verksamhetens krav.

Det är inte rimligt att möjligheten att hålla sin yrkeskunskap aktuell ska bero på vilken arbetsgivare man har eller var i landet man arbetar. Fortbildning är inte en förmån som ska erbjudas när tid och resurser råkar finnas. Det är en nödvändig del av ett professionellt yrkesutövande och en förutsättning för att vården ska kunna erbjuda behandling enligt den senaste kunskapen.

Liberalerna vill därför införa tydliga krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning genom hela yrkeslivet. Arbetsgivarna ska ha ett uttalat ansvar för att medarbetare ges tid och förutsättningar att utveckla och upprätthålla sin kompetens. Socialstyrelsen bör tillsammans med arbetsmarknadens parter ta fram nationella riktlinjer och program för fortbildning. På sikt ska kontinuerlig fortbildning också vara en förutsättning för att

behålla sin yrkeslegitimation. Det är en fråga om både respekt för vårdens professioner och ansvar för patienternas säkerhet.

Liberalerna vill att vården ska vara lika i hela landet och därför ska läkemedel, screening och vaccinationer erbjuds på lika villkor, oavsett bostadsort. SKR och regionernas överprövningsrätt borde därför dras in för både läkemedel och behandlingar. Ett uppdrag bör läggas till IVO så att myndigheten får ansvar för att nationella riktlinjer följs i hela landet, inte tolkas olika i 21 regioner.

För att åstadkomma en likvärdig och evidensbaserad hälso- och sjukvård krävs en stärkt nationell kunskapsstyrning som säkerställer att nationella riktlinjer följs. Skarpare krav ska ställas på regioner och enskilda vårdgivare att implementera nationella riktlinjer och nya evidensbaserade behandlingsmetoder samt att ständigt utveckla sin kunskap.

En död vi kan leva med

Människovärdet förändras inte med åldern, sjukdomen eller behovet av hjälp från andra. Även i livets slutskede måste varje människa få mötas med värdighet, respekt och möjlighet att påverka sin egen vård. Ingen ska behöva känna oro för att smärta, ångest eller andra svåra symtom inte kommer att kunna lindras.

Den palliativa vården behöver därför stärkas och bli mer jämlik i hela landet. Tillgången till kvalificerad vård ska inte avgöras av var man bor. Fler ska kunna få avancerad vård i hemmet och tillgången till hospice behöver förbättras. Den som önskar tillbringa sin sista tid hemma ska så långt som möjligt kunna göra det med trygg och sammanhållen vård.

Samtidigt får ansvaret inte vältras över på de närstående. Anhöriga behöver få stöd och avlastning, och vårdpersonalen måste ha rätt förutsättningar att ge god vård. Ingen människa ska behöva möta livets slut utan den omsorg och trygghet som situationen kräver.

Digitala tjänster för bättre vård

För att använda vårdens resurser effektivt är det också helt nödvändigt att lätta den administrativa bördan. Rätt information är livsviktigt i vården. Att dokumentera vad som görs kommer alltid att vara en viktig uppgift för läkare och sjuksköterskor. Men administration och it måste göras enklare för alla – genom effektiva IT-system. De riskerar annars att stjäla massor av tid, samtidigt som risken för att det blir fel någonstans är stor. Inte minst har de senaste årens upphandlingar av nya IT system visat

på svårigheter och risker med IT system som inte fungerar. Personalen i vården måste få vara delaktiga i utveckling och upphandlingar av nya administrativa system.

Liberalerna vill att patienten ska ges en enkel och säker tillgång till exempelvis journal och läkemedelslista, oavsett om man är i ett mottagningsrum, på hembesök eller i en ambulanshelikopter.

Den teknik vi tar för självklar i andra delar av vår vardag måste också bli självklar i vården. Patienter bör inte bara kunna välja vilken läkare de träffar utan också hur de träffar sin läkare. Vårdgivare bör erbjuda lika bra digital tillgänglighet som fysisk. Patienten ska kunna välja mellan e-tjänst, telefon, video eller fysiskt besök. Det behövs ett samlat, nationellt grepp kring it i vården – där vårdens behov står i fokus.

Ett starkare ledarskap i sjukvården

En välfungerande sjukvård kräver ett starkt ledarskap. Ändå får chefer inom offentlig sektor alltför ofta ett stort ansvar utan tillräckliga förutsättningar att ta det. Administrativa krav, bristande stödfunktioner och begränsade möjligheter att påverka verksamheten riskerar att tränga undan det ledarskap som behövs nära medarbetare och patienter.

Att vara en skicklig läkare, sjuksköterska eller annan yrkesutövare innebär inte automatiskt att man är rustad för att leda en verksamhet. Chefskap är en profession i sig och måste också behandlas som en sådan. Det kräver rätt utbildning, kontinuerlig kompetensutveckling och ett tydligt mandat att fatta beslut.

Liberalerna vill därför stärka ledarskapet inom offentlig sektor. Chefer ska ges bättre förutsättningar att leda genom utbildning, fungerande administrativa stödfunktioner och större handlingsutrymme att utveckla sina verksamheter. Ett närvarande och kompetent ledarskap är avgörande för att ta tillvara medarbetarnas kunskaper, förbättra arbetsmiljön och skapa en sjukvård där fler vill arbeta och stanna kvar.

Vårdnadshavares tillgång till barns digitala tjänster

Idag begränsas vårdnadshavares tillgång till barnets journal via 1177 när barnet fyller 13 år. Det kan göra det svårare att följa provsvar, bokade besök och annan vårdinformation som är viktig för att kunna hjälpa barnet. Det gäller inte minst barn med kroniska sjukdomar eller återkommande vårdkontakter. Liberalerna vill därför förbättra vårdnadshavares möjlighet att ta del av sitt barn journaler, även efter 13 års ålder. Föräldrar ska kunna få den information de behöver för att följa barnets vård och ta det ansvar som följer med vårdnaden.

Samtidigt måste barnets rätt till integritet värnas. Det kan handla om till exempel sexuell hälsa eller situationer där barnet riskerar att fara illa om informationen lämnas ut.

Reglerna behöver därför utformas så att vårdnadshavare får bättre möjligheter att följa barnets vård, samtidigt som känsliga uppgifter kan skyddas när det finns skäl för det. Föräldrar ska kunna hjälpa sina barn i vården även efter 13-årsdagen utan att barnets rätt till integritet sätts åt sidan.

Stärkt arbete för psykisk hälsa

De flesta svenskar, såväl unga som gamla, uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande. Samtidigt ökar den självrapporterade psykiska ohälsan, vilket innebär mänskligt lidande och även en ekonomisk börda för privatpersoner och samhälle. För att komma till rätta med den ökande psykiska ohälsan behövs arbete från flera håll samtidigt. Liberalerna har i regeringsställning satsat mycket på att få bukt med problemet, bland annat genom en långsiktig nationell strategi på området psykisk hälsa och suicidprevention, ett omfattande arbete som involverar 26 myndigheter. Åtskilliga resurser har dedikerats till området, inte minst genom en miljardsatsning på psykisk hälsa genom en överenskommelse med SKR.

För människor som behöver akut stöd måste vården också finnas tillgänglig utanför ordinarie öppettider. Liberalerna vill därför se fler jourverksamheter för psykisk ohälsa på kvällar och helger. Och för personer med återkommande allvarlig psykisk sjukdom behöver möjligheterna till självvald inläggning stärkas. Genom att patienter i samråd med vården kan söka en vårdplats innan tillståndet förvärras kan tryggheten öka och behovet av mer ingripande vård minska.

Barn och unga med psykisk ohälsa måste få hjälp i tid. Väntetiderna inom barn- och ungdomspsykiatrin behöver kortas och varje barn inom BUP ska ha rätt till en personlig, namngiven vårdkontakt som skapar trygghet och kontinuitet.

Vården för psykiatriska sjukdomar behöver ibland vara nära patienten, men kan också vara mycket avancerad. Vi vill koncentrera avancerad vård och satsa på forskning och kunskapsstyrning, på implementering av nya metoder och behandlingar och på att fasa ut sådana som är sämre och i värsta fall verkningslösa eller skadliga.

Stärkt suicidprevention

Riksdagen har beslutat om nollvisioner för döda både i trafiken och genom suicid. Nollvisionen mot dödsfall i trafiken har varit synlig och framgångsrik, men på suicidområdet behöver betydligt mer göras. Suicidprevention är inte en fråga enbart för

hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. Det behövs samordning mellan många intressenter för att upptäcka och stödja människor på väg in i psykisk ohälsa och suicidtankar och för att begränsa tillgången till medel och metoder. Därför breddar också den nya nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention arbetet rejält.

En befolkningsutbildning i ”psykisk livräddning” behöver genomföras så att den allmänna kunskapsnivån och beredskapen höjs i hela Sverige. Detta bör genomföras inom ramen för statens satsningar inom psykiatri och psykisk hälsa.

Jämställd vård

I regeringsställning har Liberalerna varit med och ökat medel till forskning om kvinnors hälsa och sjukdomar, stärkt vård för sexuellt utsatta, gjort stora satsningar på migrän, endometrios och klimakteriebesvär samt möjliggjort hemabort. Utöver detta har vi också satsat på forskning och kvinnors sjukdomar och hälsa, samt utbildningssatsningar om jämställd vård.

Men självklart är vi inte klara. Jämställdhetsperspektivet behöver utvecklas i hälso- och sjukvården. Fortfarande får kvinnor färre provtagningar och undersökningar och fler biverkningar. Fler män får intensiv utredning och behandling på hjärtavdelning. Fler kvinnor dör på sjukhus vid akut hjärtinfarkt. Den bristande jämställdheten slår åt båda håll. Mäns blindtarmar opereras med öppna bukoperationer, men kvinnor opereras med titthålskirurgi, som är betydligt enklare för patienten. All vårdrelaterad statistik ska analyseras ur ett genusperspektiv. Skillnader i behandling kan vara medicinskt motiverade, men det vet vi inte förrän vi analyserat dem. Även kunskapen om skillnader mellan kvinnors och mäns sjukdomsbilder måste förbättras.

Tryggare vård för patienter och anställda

Ingen människa ska utsättas för rädsla, hot och trakasserier, allra minst den som ägnar sina dagar åt att lindra, bota och rädda liv. Ändå händer detta i sjukvården där behöver vi ju alla någon gång hjälp, vare sig vi är välanpassade medelsvenssons eller har hamnat snett i livet.

Sjukhus har aldrig varit helt fria från våld och hot. När människor blir svårt psykiskt sjuka kan paranoia, våldsamhet och aggression bli en del av en mycket svår sjukdomsbild. Inom alla delar av sjukvården kan berusade eller uppjagade patienter och anhöriga ha svårt att hantera sina känslor. När kriminellt belastade människor drabbar samman och blir patienter följer våldet med in i vården, med patientens anhöriga och vänner, och fiender.

Enligt Arbetsmiljöverket har nära hälften av alla sjuksköterskor utsatts för våld eller hot. Det finns ingen enkel lösning för att öka respekten för de människor som skyddar oss andra inom räddningstjänst, ambulans och sjukvård, men det finns uppenbara åtgärder att börja med. Det handlar bland annat om att skärpa påföljderna för hot och våld mot blåljuspersonal. En ytterligare viktig detalj är att göra det enklare för sjukhus att få tillstånd att montera metalldetektorer för att hitta vapen och därmed skydda patienter och anställda.

Idag nekas sjukhus detta. Visserligen är säkerhetskontrollerna ett ingrepp i patienters integritet, men detta måste vägas mot medarbetares och andra patienters säkerhet.

Sjukvården ska vara välkomnande och säker, och det kräver i sin tur trygga lokaler där både patienter, anhöriga och sjukvårdspersonal känner sig säkra. Som förtroendevalda behöver vi vända på varje sten för att uppnå detta.

Stärkt förlossningsvård och större självbestämmande

Sverige ska vara världens bästa land att födas i och att föda i. Svensk förlossningsvård håller en hög medicinsk kvalitet, och stora satsningar gjordes under den förra mandatperioden, med Liberalerna i regeringsställning. Till exempel tog vi fram en nationell plan för förlossningsvården med syfte att minska regionala skillnader, öka tillgängligheten och möjliggöra för att så många födande kvinnor som möjligt ska ha tillgång till ett barnmorsketeam före, under och efter förlossningen. Fortfarande finns dock mer att göra. Ingen kvinna ska behöva känna oro över om vården finns där när hon behöver den, vare sig under graviditeten, förlossningen eller tiden efter. Liberalerna vill att varje födande kvinna ska ha en egen barnmorska vid förlossningen och i eftervården. Kvinnans självbestämmande ska också stärkas, bland annat genom möjligheten att själv välja kejsarsnitt.

Liberalerna vill också förbättra möjligheterna för människor att bilda familj. Därför vill vi underlätta äggfrysning, höja åldersgränsen för IVF och införa rätt till syskonbehandlingar.

Tandvården är en del hälsan

God munhälsa är en viktig del av människans allmänna hälsa och livskvalitet. Ändå har tandvården länge skiljt sig från den övriga hälso- och sjukvården genom att patienterna själva får stå för en betydligt större del av kostnaderna. Det har gjort att många människor tvingats skjuta upp eller helt avstå från nödvändig tandvård.

Under mandatperioden har Liberalerna varit med och genomfört den största förstärkningen av tandvårdens högkostnadsskydd på mer än två decennier. Från den 1

januari 2026 omfattas personer från och med det år de fyller 67 av ett kraftigt förbättrat skydd, där patienten endast betalar tio procent av referenspriset för många vanliga och kostsamma tandvårdsbehandlingar. Reformen innebär ett viktigt steg mot en tandvård där behovet av vård väger tyngre än storleken på plånboken, och där fler äldre får möjlighet att ta del av nödvändig behandling utan att avstå av ekonomiska skäl.

En generös tandvårdspolitik förutsätter också ett starkt skydd mot fusk och missbruk. Därför har kontrollen av tandvårdssektorn skärpts för att motverka oseriösa aktörer, minska felaktiga utbetalningar och stärka patientsäkerheten. Gemensamma resurser ska gå till patienterna och deras behandlingar, inte till dem som utnyttjar systemet.

Liberalerna vill därför stegvis göra tandvårdens finansiering mer lik den övriga hälso- och sjukvårdens. Tandvårdsförsäkringen behöver successivt stärkas så att kostnaderna blir rimligare för fler patienter, med särskild prioritet för människor med stora tandvårdsbehov och hälsorisker.

Samtidigt måste det förebyggande arbetet få större utrymme. Genom att tidigt skapa goda tandvårdsvanor och förebygga problem kan både lidande och framtida vårdbehov minska. Därför vill Liberalerna bland annat att alla skolklasser ska få regelbundna besök av fluortanten. Målet är en mer jämlik tandhälsa och en tandvård som människor har råd att använda när de behöver den.

Snabbare och bättre beroendevård

Narkotikaberoende är en sjukdom och människor som behöver hjälp ska mötas av vård och behandling. Samtidigt som narkotikabruk även fortsättningsvis ska vara kriminaliserat måste vården bli mer tillgänglig för människor med beroendeproblematik.

Liberalerna har i regeringsställning varit med och genomfört en mycket efterlängtad samsjuklighetslagstiftning som på allvar tar tag i frågan om fördelningen av ansvaret mellan kommuner och regioner och mellan vård och socialtjänst av personer med skadligt bruk eller beroende. Det är ett stort steg i rätt riktning, men än är det mycket som behöver göras. Liberalerna vill att det ska vara enklare att få hjälp genom primärvården och att tillgången till livräddande naloxon förbättras.

Sprututbytesprogrammen behöver byggas ut för att minska smittspridning och skapa fler kontaktytor mellan sjukvården och människor med beroende.

Vi vill också möjliggöra försöksverksamhet med injektionsrum. Syftet är att minska risken för dödsfall och allvarliga skador samt ge fler personer i aktivt missbruk

möjlighet att komma i kontakt med sjukvården och få stöd att lämna beroendet bakom sig.

Sjukhusens lekterapi spelar en viktig roll för att stötta svårt sjuka barn

Kunskapen om barns behov behöver öka i hela sjukvården, och vården behöver närma sig socialtjänst, förskola, skola, elevhälsa och kommunalt anhörigstöd, för att möjliggöra en vardag även för familjer där en familjemedlem är kroniskt sjuk. Sjukhusens lekterapi spelar en viktig roll i att stötta svårt sjuka barn och behöver få möjlighet att ta emot även syskon, nära släktingar eller vänner i samråd med vårdnadshavare och vården.

Hanna Schölander (L)

Lina Nordquist (L)

Roger Haddad (L)

Joar Forssell (L)

Camilla Mårtensen (L)

Pär Gustafsson (L)